

BETÆNKNING**Afgivet af Udenrigs- og Sikkerhedspolitisk Udvalg****vedrørende**

Forslag til: Inatsisartutbeslutning om at godkende kommissorium for Udredning af omstændighederne omkring afviklingen af Grønlands kolonistatus, herunder af hvorvidt Danmark i forbindelse hermed levede op til FN's krav til afkolonialisering
FremSAT af Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel

Afgivet til forslagens 2. behandling

Udvalget har under behandlingen bestået af:

Medlem af Inatsisartut Mariia Simonsen, Inuit Ataqatigiit, formand

Medlem af Inatsisartut Pele Broberg, Naleraq, næstformand

Medlem af Inatsisartut Asii Chemnitz Narup, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Ekaluk Høegh, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Doris J. Jensen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Kuno Fencker, Siumut

Medlem af Inatsisartut Bjørk Lange Kristensen, Demokraatit

Udvalget har efter 1. behandlingen den 3. maj under FM2023 gennemgået forslaget.

Forslagets indhold og formål

Forslagets overordnede formål er, at godkende et kommissorium for en udredning af omstændighederne omkring afviklingen af Grønlands kolonistatus i 1953 og undersøge, om Danmark i forbindelse hermed levede op til FN's krav til afkolonialisering. Forslaget omfatter også udarbejdelse af udredningen og en tidsplan for dens opstart, samt at fokusere på den folkelige og politiske debat om grundlovsændringen og afkoloniseringsprocessen i Grønland.

Indholdet fremhæver også, at det er vigtigt at undersøge, hvorledes Grønland og de grønlandske politikere blev orienteret og rådgivet vedrørende afkoloniseringsspørgsmål under FN og hvad konsekvenserne eventuelt er helt op til i dag. Desuden bemærkes det, at det ikke har været muligt at finde en grønlandsk forskningsinstitution til at gennemføre udredningen inden for

fristerne, og derfor anbefales det at udskyde udredningen til efter færdiggørelsen af to andre udredninger, der er i gang.

Førstebehandling af forslaget i Inatsisartut

Ved førstebehandlingen blev der udtrykt at der var uenighed til udskydelse af udredningen, til efter færdiggørelsen af de to andre udredninger, der er i gang. Forslaget om en udredning støttes, men der er uenighed om tidsplanen og finansieringen.

Alle partier ønsker, at udredningen ikke forsinkes. Partierne påpeger, at de kilder, der anføres i kommissoriet bør udvides, så de også indbefatter debatindlæg i publikationer som Atuagagdliutit/AG, Avannaamioq og Sujumut. Derudover påpeges det, at FN's arkiver medtages som kildemateriale. Partierne er enige i, at udredningen bør være forankret i en grønlandsk forskningsinstitution, men påpeger, at de forskere, der skal stå for udredningen også kan tælle forskere fra udenlandske forskningsinstitutioner, f.eks. islandske og canadiske, så længe det er en grønlandsk institution, der sidder for bordenden.

Under debatten fremsatte Siumut følgende ændringsforslag:

”Forslag til ændring: Inatsisartutbeslutning om at godkende kommissorium for Udredning af omstændighederne omkring afviklingen af Grønlands kolonistatus, herunder af hvorvidt Danmark i forbindelse hermed levede op til FN's krav til afkolonisering. Udarbejdelsen skal senest forelægges FM2025.”

Spørgsmål

Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Medlemmet af Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som bilag 1.

Samråd

Udvalget indkaldte Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel til et samråd som fandt sted den 26. maj. Udvalgets spørgsmål og Naalakkersuisusts svar er vedlagt betænkning som bilag 2.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget bemærker, at Lovudvalget har afgivet forslaget til 2. behandling under FM2022/110, om at Naalakkersuisut pålægges at lade iværksætte en udredning af omstændighederne omkring afviklingen af Grønlands kolonistatus, herunder hvorvidt Danmark i forbindelse hermed levede op til FN's krav til afkolonialisering. Forslag til kommissorium og til, hvem der skal udarbejde udredningen, skulle forelægges Inatsisartut til beslutning senest på EM2022.

Udvalget har noteret sig, at vedtagelse af forslaget vil have den betydning, at der igangsættes

en undersøgelse af afviklingen af Grønlands kolonistatus og af, om Danmark levede op til FN's krav til afkolonialisering. Kommissionens udredning kan gå tilbage til 1939, da der første gang blev fremsat forslag til ændring i grundloven.

Udvalget ønsker, at udredningen ikke skal udskydes, og at undersøgelsen udføres af en grønlandsk forskningsinstitution, hvor andre lande kan inddrages og deres ekspertise kan benyttes. Udvalget finder vigtigt, at det grønlandske perspektiv fastholdes, herunder opmærksomhed omkring det grønlandske folks rettigheder.

Udvalget vil afslutningsvist bemærke, at Naalakkersuisut i deres svar til udvalgets spørgsmål oplyser at Naalakkersuisut er åben overfor at gøre et nyt forsøg på at forankre og få igangsat udredningen. (Udvalget har fået eftersendt det sidste afsnit i den grønlandske version via mail.)

Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser ved forslaget realiseres er beskrevet under forslaget almindelige bemærkninger. Det er her anført, at:

”Udredningen finansieres gennem oprettelse af hovedkonto på finansloven.

Til ansættelse af leder samt antal medhjælpere, rejser og tilkøb af assistance til gennemgang af dokumenter anslås omkostningerne at være på: I alt 4,5 mio. DKK for 18 måneder/ 6 mio. DKK for 24 måneder.”

Det er udvalgets vurdering, at de anslåede beløb er underestimeret.

Udvalgets indstillinger

Et **enigt** udvalg indstiller forslaget til **vedtagelse**.

Med disse bemærkninger, og med den i betænkningen anførte forståelse, skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Mariia Simonsen
Formand

Pele Broberg
Næstformand

Asii Chemnitz Narup

Eqaluk Høegh

Doris J. Jensen

Kuno Fencker

Bjørk Lange Kristensen